

NEERLANDS TRANSPORTHISTORIE

VAN GEND & LOOS- LOODS NAAR ARNHEM

Toen in maart 2003 een keus gemaakt kon worden uit twee loodsen van Van Gend & Loos was de keus vrij snel gemaakt. Er stond één te slopen loods in Sliedrecht, gebouwd in de jaren '80 van de 20e eeuw en één in Tiel, gebouwd in de jaren '80 van de 19e eeuw.

Van Gend & Loos- loods Sliedrecht

Van Gend & Loos- loods Tiel

Hoewel de oppervlakte van de loods in Sliedrecht - zo'n 4 hectare - ons wel aanstond in verband met ons aller opslagbehoefte, kreeg de loods uit Tiel toch de voorkeur. Het keuzegezelschap was van mening dat de oppervlakte en de uitstraling van de Sliedrechtse loods een te grote negatieve impact op (de beleving van) ons terrein zou hebben. Het omgekeerde werd verwacht van de loods uit Tiel. Een mooi voorbeeld van een gebouw uit het industriële tijdperk waarin het verhaal van de geschiedenis van Van Gend & Loos verteld

zou kunnen worden. Waarin bovendien duidelijk wordt wat transport voor ons allemaal betekend heeft en nog betekent. Daarnaast zou het gebouw voor een deel dienst kunnen gaan doen als opslagruimte voor diverse afdelingen van het museum.

AANLEIDING

In november 2002 werd het museum door de directie van Van Gend & Loos benaderd met het aanbod om een oude vrachtwagen uit 1922 over te nemen en op te nemen in de collectie. Zo zou er bij het opgaan van Van Gend & Loos in DHL in 2003 een stukje geschiedenis van een zeer oud Nederlands bedrijf bewaard blijven in een Nederlandse museumcollectie. Van Gend & Loos was een bedrijf met ruim 200 jaar historie en een grote groep medewerkers die zich zeer sterk met de organisatie en haar historie identificeert. Het bewaren van een materiële herinnering aan dit bedrijf werd alleen al met het oog op deze medewerkers zeer passend geacht.

Ons museum is echter geen vrachtwagenmuseum. Hoe conserveer en beheer je zo'n object? Waar geef je zo'n voertuig onderdak? Zou het niet wat zijn om aan Van Gend & Loos te vragen of ze ook een onderdak voor de wagen kunnen leveren? Dat laatste bleek begin 2003 in een gesprek met de algemeen directeur van Van Gend & Loos inderdaad een optie. Hij was eigenlijk, min of meer los van de vrachtwagen, op zoek naar een plaats waar het begrip Van Gend & Loos een plek krijgt. Van het een kwam het ander. Allereerst de keuze van de loods, vervolgens het uitwerken van de samenwerking tussen inmiddels

DHL (genoemd naar de drie oprichters Adrian Dalsey, Larry Hillblom en Robert Lynn) en het museum in een plan van aanpak voor museale presentatie. Als derde partij is ook een onderdeel van de Nederlandse Spoorwegen in de samenwerking betrokken omdat de dochtermaatschappij NS Vastgoed - als formele eigenaar van de te slopen loods - het gebouw voor dit project beschikbaar wil stellen. In het plan wordt onder andere de overplaatsing van de loods beschreven en het inrichten van een presentatie. Die zal gaan over de fysieke goederenverwerking, het administratieve proces en de sociale impact van de activiteiten van Van Gend & Loos, te zien bij de werknemers en in het leven van ons en onze voorouders. Als periode wordt gekozen voor de tijd tussen 1928 en 1986, de jaren waarin Van Gend & Loos een onderdeel was van de Nederlandse Spoorwegen.

ROL DHL

DHL levert in het project het grootste deel van de financiële middelen. Bovendien levert DHL de projectleider, een ervaren manager uit de DHL-gelederen, onder wiens verantwoordelijkheid het hele project zich voltrekt. Vanuit de DHL-organisatie zijn twee stichtingen opgericht. De eerste, de Stichting Herbouw Van Gend & Loos-loods Tiel, zorgt voor de financiering van het gehele project en voor het doen overplaatsen van de loods. De tweede, de Stichting Bedrijfscollectie Van Gend & Loos is bezig om binnen de DHL-organisatie en bij voormalige medewerkers voorwerpen te verzamelen die een beeld geven van de geschiedenis van Van

MUSEAAL 'INDUSTRIETERREIN'

Gend & Loos. Uit deze collectie kan straks een keuze worden gemaakt om de presentatie in de loods op ons museumterrein in te richten. Onze groep Collecties adviseert over de registratie van de collectiestukken.

GEBOUW EN OMGEVING

De loods in Tiel is een gebouw waarvan het oudste deel uit 1881 dateert. In dat jaar werd, voor de aanleg van de spoorlijn Dordrecht-Elst (eerste Betuwelijn, in gebruik genomen in 1885), het middendeel van de loods gebouwd. Bestekken en tekeningen zijn inmiddels tevoorschijn gekomen uit het NS-archief in Utrecht.

Na 1881 is het gebouw meermalen uitgebreid en aangepast, totdat omstreeks 1959 het huidige uiterlijk ontstond. De kern van het gebouw bestaat uit drie vroege bouwfasen, verlengd met een latere uitbouw aan de westkant die in de loop der tijd is dichtgemetseld. Bovendien werd

aan de westkant van het gebouw een verhoogd laadplatform aangelegd. We nemen, ondermeer omdat de beschikbare ruimte in ons park beperkt is, niet het hele gebouw mee. Alleen al het gebouwdeel dat wordt overgeplaatst, de oudste drie bouwfasen, is bijna 64 meter lang. Bij het exterieur van het gebouw is de verschijningsvorm zoals in 1968 op tekening vastgelegd: de leidraad. Omdat de westelijke aanbouw niet meegaat, vertegenwoordigt het uiterlijk van de westgevel een eerdere fase, namelijk die uit 1933. De deur die in deze gevel wordt aangebracht wordt de toegangsdeur voor de bezoekers.

PLAATSING OP HET MUSEUMTERREIN

Het gebouw komt te staan langs het spoor tegenover de Remise. De relatie die het gebouw met het spoor heeft bracht ons al snel tot de conclusie dat we een stuk recht spoor moesten zoeken dat lang genoeg was om de loods er langs te plaatsen. Het puzzelen met maten en bestemmingsplantechnische mogelijkheden leidde tot de nu gekozen plek. Als het goed is, ervaart de bezoeker dit gebied (Remise, spoor, Van Gend & Loos-loods en stoomzuivelfabriek Freia) straks als een soort industrieterrein. De drie gebouwen staan samen voor het industriële tijdperk.

Aan de westzijde van het gebouw, tussen de weg naar de Ambachtsbuurt en de loods zelf, wordt een deel van het verhoogde laadplatform geprojecteerd. Aan de zuidzijde van het gebouw, de huidige straatzijde, komt een deel van de kinderkopjes-bestrating terug. Ook deze zal uit Tiel worden meegenomen.

De kinderkopjes aan de straatkant

De loods van binnen

BETROKKENEN BIJ DE OVERPLAATSING

De overplaatsing wordt uitgevoerd door bouwbedrijf C. Mulckhuysen B.V. met als onderaannemer firma Bresser Van 't Woud. Het schilderswerk wordt door onze eigen afdeling Bouwvakken uitgevoerd. Namens de opdrachtgever zal een bouwkundig adviseur, die veel voor DHL werkt, als deelprojectleider het bouwkundige project aansturen. Voor de bouwhistorische begeleiding hebben we Mirjam ten Hove ingeschakeld. Zij heeft onder andere als opdracht het gebouw en de verplaatsing ervan goed te documenteren.

We verwachten dat vanaf half januari 2007 het gebouw in grote delen naar Arnhem wordt overgebracht en dat het, mits de winter een beetje meewerkt, in de loop van volgend voorjaar bouwkundig zal worden opgeleverd. Binnenkort zal ook het presentatieproject van start gaan. Dat zal ongetwijfeld stof opleveren voor een volgende Priori.

Leendert van Prooije
Hoofd Buiten